

Η μέθοδος «Project» σε δώδεκα βήματα

Βήμα 1^ο:

Επιλογή θέματος - ευαισθητοποίηση μαθητών/τριων

Το θέμα πρέπει να:

- ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα στις ανησυχίες και στις εμπειρίες των μαθητών/τριών. Επομένως, η συσχέτιση πραγματικών καταστάσεων που βιώνουν οι μαθητές/τριες με ενότητες των μαθημάτων που διδάσκονται είναι βασικό κριτήριο για την επιλογή θεμάτων.
- ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα και την εξειδίκευση των εκπαιδευτικών.
- προωθεί τη σύνδεση του σχολείου με την τοπική κοινωνία (θέμα σχετικό με την τρέχουσα επικαιρότητα).
- συνδέεται με τα ευρύτερα ενδιαφέροντα και προβλήματα της κοινωνίας, της επιστήμης, του πολιτισμού και της τεχνολογίας.
- ευνοεί τη διεπιστημονική προσέγγιση.
- ανταποκρίνεται στις διαθέσιμες ανέσεις – εγκαταστάσεις καθώς και στους πόρους υποστήριξης και στην εύκολη πρόσβαση στις πηγές πληροφόρησης.
- αποτελεί πρόταση ζωής και να εμπεριέχει κοινωνικό όραμα.
- συνδέεται με την αειφορία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την καταναλωτική συμπεριφορά, την πολιτιστική κληρονομιά, ακόμα και τον επαγγελματικό προσανατολισμό, εστιάζοντας πάντα στις ανθρώπινες αξίες.

Ο/Η εκπαιδευτικός πρέπει να έχει υπόψη την πρωτόγνωρη κοινωνικοοικονομική κατάσταση που βιώνουν οι μαθητές/τριες και οι οικογένειές τους, για αυτό τα προτεινόμενα θέματα μπορούν και πρέπει να συνδέονται με τα προβλήματα της κοινωνίας, βοηθώντας στην αντιμετώπιση και την επίλυσή τους. Επίσης, είναι ανάγκη να αποτελούν και πρόταση ζωής και να εμπεριέχουν κοινωνικό όραμα.

Βήμα 2^ο:

Συγκρότηση ομάδας - χωρισμός σε υποομάδες

Η συγκρότηση της ομάδας και η καλή της λειτουργία βασίζεται:

- α) στα παιχνίδια γνωριμίας για το δέσιμο της ομάδας**
- β) στο συμβόλαιο της ομάδας με κανόνες κοινής αποδοχής**
- γ) στη διασαφήνιση των εννοιών**
- δ) στην εξασφάλιση συμμαχιών – συνεργασιών.**

Μια μαθητική τάξη, μπορεί να έχει κάποια κοινά χαρακτηριστικά όπως την ηλικία, δεν αποτελεί όμως κατ' ανάγκη ομάδα. Δηλαδή είναι πιθανόν να μην υπάρχει συλλογικό πνεύμα και αλληλεγγύη ανάμεσα στα παιδιά. Πολλές φορές παρουσιάζεται ανταγωνισμός μεταξύ των μαθητών/τριών, αποκλεισμός, ακόμα και εκφοβισμός. Το πρώτο λοιπόν που πρέπει να κάνει ο/η εκπαιδευτικός είναι να μετατρέψει την τάξη σε ομάδα.

Οι μαθητές/τριες πρέπει να απαλλαχτούν από το ανταγωνιστικό πνεύμα και από το άγχος της περιθωριοποίησης και της απώλειας της προσωπικής τους ταυτότητας, που τους/τις οδηγεί στην απογοήτευση. Η επιτυχία λοιπόν μιας διερευνητικής εργασίας ή ενός

προγράμματος σχολικών δραστηριοτήτων, εξαρτάται πολύ από τον βαθμό και το είδος της επικοινωνίας και της συνεργασίας, που θα αναπτυχθεί ανάμεσα στα μέλη της ομάδας. Αυτό μπορεί να γίνει με δυο τρόπους.

α) Με τα παιχνίδια γνωριμίας για το δέσιμο της ομάδας ή παιχνίδια ενεργοποίησης.

Έχοντας υπόψη την ομάδα που ο/η εκπαιδευτικός συντονίζει, οργανώνει μια δραστηριότητα στην αρχή κάθε συνάντησης, διαθέτοντας 10 περίπου λεπτά, που θα εδραιώσει τη γνωριμία των μελών της. Για παράδειγμα ο/η κάθε μαθητής/τρια συστήνεται στην ομάδα με το μικρό του/της όνομα, λέγοντας ένα προσωπικό του/της χαρακτηριστικό (χόμπι, μελλοντικές του/της επιθυμίες, ενδιαφέροντα, ποιο είναι το σχολείο που ονειρεύεται, πώς βλέπει τον εαυτό του/της στο μέλλον κ.λπ.). Τα παιχνίδια γνωριμίας ή ενεργοποίησης, είναι ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο, μπορούν να τονώσουν τις αλληλεπιδράσεις στην ομάδα, να βοηθήσουν τα συνεσταλμένα παιδιά, να απαλλάξουν την ομάδα από προβλήματα που τυχόν αντιμετωπίζει, όπως προβλήματα αμφισβήτησης, απόρριψης και αποκλεισμού, δημιουργώντας ένα κλίμα εμπιστοσύνης.

β) Με την τεχνική του Συναισθηματικού Συμβολαίου

Σε αυτό οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/τριες θέτουν πρώτα τους όρους της συνύπαρξης στην ομάδα, τους κανόνες και τις υποχρεώσεις τους, αλλά και τις προσδοκίες και τις επιθυμίες τους και αναλαμβάνουν δεσμεύσεις για την καλύτερη συνεργασία τους, υπογράφοντας το συμβόλαιο. Από το συμβόλαιο θα πρέπει να προκύψουν βασικοί κανόνες που θα αφορούν την ειλικρίνεια, την εμπιστευτικότητα, την προσεκτική ακρόαση και την αποφυγή προστριβών μεταξύ των μελών.

Παράδειγμα Συμβολαίου

- *Μιλάει ένας κάθε φορά.*
- *Ακούμε προσεκτικά όποιον μιλάει.*
- *Σεβόμαστε τη γνώμη των άλλων.*
- *Δεν κάνουμε κριτική στις απόψεις του άλλου.*
- *Διατηρεί ο καθένας το προσωπικό του αρχείο.*
- *Στο τέλος της εργασίας θα παραχθεί κάποιο υλικό από την ομάδα μου.*
- *Διασταυρώνουμε τις πηγές πληροφόρησης.*
- *Σημειώνουμε οπωσδήποτε τη βιβλιογραφία κ.α.*

γ) διασαφηνίζονται έννοιες

δ) εξασφαλίζονται συμμαχίες - συνεργασίες

Η χρησιμοποίηση της μεθόδου Project που αποτελεί ένα δημιουργικό μοντέλο διδασκαλίας, ευνοεί αλλά πάνω από όλα απαιτεί την ανάπτυξη σχέσεων επικοινωνίας μεταξύ μαθητών/τριων, αλλά και μεταξύ εκπαιδευτικών.

Βήμα 3ο: Καθορισμός σκοπού και στόχων

Σκοπός: Αλλαγή στάσης ή συμπεριφοράς απέναντι σε ένα θέμα – ολιστική προσέγγιση του θέματος.

Επιμέρους στόχοι

- απόκτηση γνώσεων και κατανόηση εννοιών σχετικών με το θέμα
- δημιουργία νέων προτύπων ήθους και συμπεριφοράς
- στόχοι που συνδέονται με την αναζήτηση και την ανάπτυξη τρόπων εργασίας των μεθόδων διερεύνησης ενός προβλήματος
- στόχοι που συνδέονται με την ένταξη στην ομάδα (βελτίωση αυτοεικόνας, ενίσχυση προσωπικότητας, ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων, ανάπτυξη κριτικής σκέψης)
- στόχοι που συνδέονται με την ανάπτυξη δεξιοτήτων του προφορικού λόγου, όπως επιχειρηματολογία, έκφραση απόψεων και ικανότητά των μαθητών/τριων για πειθώ.

Βήμα 4^ο: Εντοπισμός των θεματικών υπο-ενοτήτων

1. Αφού γίνει ολιστική προσέγγιση του θέματος, όλες οι ομάδες ερευνούν το θέμα από όλες τις πλευρές και στη συνέχεια υποδιαιρείται το θέμα σε υποθέματα.

Βήμα 5^ο: Συλλογή δεδομένων

Οι πηγές ποικίλλουν ανάλογα με το θέμα ή τη φύση της εργασίας

Κοινωνικά/Ιστορικά Θέματα

- Ιστορικά βιβλία
- Άρθρα εφημερίδων / περιοδικών
- Διαδίκτυο
- Χάρτες
- Βιογραφίες
- Ντοκιμαντέρ/Ταινίες
- Επισκέψεις σε ιστορικούς χώρους

Φυσικός Κόσμος/περιβάλλον

- Παρατήρηση
- Πειραματισμοί Περιγραφικές αφηγήσεις
- Επισκέψεις Μελέτης - πεδίου

Κοινωνία

- Παρατήρηση
- Καταγραφή/Ηχογράφηση
- Ερωτηματολόγια
- Συνεντεύξεις

Βήμα 6^ο: Ανατροφοδότηση

- Οι μαθητές/τριες αναλαμβάνουν την ευθύνη για τη δική τους μάθηση
- Προβλήματα - Λύσεις
- Διαχείριση κρίσεων

Βήμα 7^ο: Επαναπροσδιορισμός/επεξεργασία στόχων

Ο/Η εκπαιδευτικός πρέπει να είναι πάντα έτοιμος/η να αναπροσαρμόσει το πλάνο.

Μαθητές/τριες και εκπαιδευτικός συναντιούνται και επαναπροσδιορίζουν τους στόχους τους, προτείνουν νέους τρόπους προσέγγισης του θέματος, κάνουν αλλαγές, προσθήκες, διορθώσεις κ.λπ. Οι σχολικές εκδρομές και εκδηλώσεις συμβάλλουν θετικά στην αλλαγή ατομικών και ομαδικών συμπεριφορών.

Βήμα 8^ο: Προγραμματισμός δραστηριοτήτων Επισκέψεις, συνεντεύξεις, συναντήσεις και συνεργασία με σχετικούς φορείς, συνεργασία με τοπικούς φορείς, την τοπική κοινωνία (γονείς/κηδεμόνες, σχολική επιτροπή, επαγγελματικά σωματεία, κ.λπ.) δημιουργία ταμπλό στο σχολείο, εκθέσεις (ζωγραφικής, πηλού, ή/και φωτογραφίας), θέατρο, διαλέξεις, βίντεο, παρουσιάσεις. Προβολή του θέματος σε ραδιοφωνική ή τηλεοπτική εκπομπή, διαμόρφωση εκπαιδευτικών παραδοτέων-παράγωγο του προγράμματος (έντυπο, cd-rom, αφίσα, άλμπουμ φωτογραφιών, slides, κ.ά. δημοσιοποίηση αποτελεσμάτων-παρουσίαση της εργασίας).

Βήμα 9^ο: Σύνθεση – ταξινόμηση - αρχειοθέτηση υλικού

Έχει σημασία, να έχει ο/η κάθε μαθητής/τρια το ατομικό του/της ημερολόγιο, τετράδιο ή φάκελο όπου συγκεντρώνει το έντυπο υλικό ή τις φωτοτυπίες που χρησιμοποίησε για την εκπόνηση της εργασίας και όπου καταγράφει τα συμπεράσματά του/της. Εκεί σημειώνει την ενότητα του θέματος και ταξινομεί ανάλογα το υλικό.

Στη συνέχεια κατά ομάδες οι μαθητές/τριες διασταυρώνουν τα στοιχεία της έρευνάς τους, ελέγχουν τις πηγές πληροφόρησης και την αξιοπιστία τους. Ένα μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζεται με τις έρευνες, είναι ότι οι μαθητές δεν γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες, να αντλήσουν δηλ. στοιχεία από τις πηγές, απομονώνοντας τα κυριότερα σημεία τους (γραπτές, διαδίκτυο, τύπος). Δεν είναι έτοιμοι ούτε μπορούν να διενεργήσουν έρευνα. Ακόμα δυσκολεύονται να αναγνωρίσουν την αξιοπιστία των πηγών (αδυναμία κριτικής) και να τις διασταυρώσουν. Δέχονται πληροφορίες από βιβλία ή ενηλίκους ως αναμφισβήτητα αληθινές. Για αυτό χρειάζεται συστηματική καθοδήγηση από τον/την εκπαιδευτικό. Μπορεί πολλοί μαθητές/τριες να μην έχουν τη δυνατότητα να παράγουν έργο υψηλής ποιότητας. Ο/Η εκπαιδευτικός δεν πρέπει να ξεχνά ότι οι επιμέρους στόχοι της μεθόδου είναι ακριβώς η καλλιέργεια αυτών των ικανοτήτων. Θα πρέπει να δοθεί περισσότερη έμφαση στις διαδικασίες, παρά στο τελικό προϊόν. Τακτοποίηση και σύνθεση όλου του υλικού και προπάντων της βιβλιογραφίας.

Βήμα 10^ο: Οργάνωση της παρουσίασης

Όλες οι ομάδες αποφασίζουν τον τρόπο της παρουσίασης και προτείνουν πιθανά προϊόντα προς παρουσίαση:

- Φωτογραφικό Άλμπουμ
- Βίντεο
- Σελίδα Facebook/Ιστοσελίδα
- Ταινία μικρού μήκους/ντοκιμαντέρ
- Θεατρική παράσταση

- Δημιουργική Τέχνη (ένα ποίημα, ένας πίνακας ζωγραφικής, κ.λπ.)
- Αφίσες
- Κατασκευές-παρασκευάσματα-εθελοντική προσφορά

Βήμα 11^ο: Τελική παρουσίαση /διάχυση αποτελεσμάτων

Οι μαθητές/τριες θα παρουσιάσουν τα αποτελέσματα της εργασίας τους, δίνοντάς της μορφή κατανοητή και προσιτή για τους αναγνώστες ή τους ακροατές τους. Η τελική παρουσίαση είναι πολύ σημαντικό κομμάτι της εργασίας, γιατί οι μαθητές/τριες καλούνται στην πράξη να αναπτύξουν τις προφορικές τους δεξιότητες, όσον αφορά την επιχειρηματολογία, την ικανότητά τους για πειθώ, την ετοιμότητα να απαντούν σε ερωτήσεις. Αυτό ενισχύει την αυτοεικόνα και την αυτοπεποίθησή τους.

Βήμα 12^ο: Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση είναι απαραίτητη για να δείξει τι επιτεύχθηκε, ποιοι από τους στόχους δεν ευοδώθηκαν και γιατί. Τα κριτήρια αξιολόγησης του ερευνητικού έργου κάθε μαθητικής ομάδας αφορούν:

- (α) ερευνητική διαδικασία: 30%
- (β) περιεχόμενο της ερευνητικής εργασίας: 30%
- (γ) γλώσσα και δομή της ερευνητικής έκθεσης: 20%
- (δ) τρόπος της δημόσιας παρουσίασης της ομαδικής εργασίας: 20%.

Πηγή: «Η μέθοδος project σε δώδεκα βήματα», Παπαγιαννοπούλου Τζένη, Υπ. Σχολικών Δραστηριοτήτων Δ/σης Β/θμιας Εκπ/σης Ν. Φθιώτιδας. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://dide.fth.sch.gr/grepr/wp-content/uploads/2013/02/PROJECT-12-steps.pdf>

Βιβλιογραφία

- Checkland, P. (1981) Systems Thinking, Systems Practice, New York: Wiley & Sons
- Checkland, P. (1984) Systems: Concepts, Methodologies and Application, Chichester: Wiley
- Churchman, W. (1971) The Design of Inquiring System : Basic Concepts of Systems and Organisation, New York: Basic Books
- Churchman, W. (1979) The Systems Approach and Its Enemies, New York: Basic Books
- Churchman, W. (1982) Thought and Wisdom, California : Intersystems Publishers, Salinas